

ФЛОРИСТИЧНИЙ СКЛАД ДЕРЕВНИХ ВИДІВ В ОЗЕЛЕНЕННІ ЖИТЛОВОГО МАСИВУ «МАКУЛАН» (М. КРИВИЙ РІГ)

А.А. Іванова

*студентка природничого факультету групи БП-12
Криворізький педагогічний інститут ДВНЗ «КНУ»*

Вступ. В останнє десятиріччя все більш негативним є вплив людини на оточуюче середовище і, зокрема, на зелені насадження. Проблема збереження зелених масивів у здоровому стані (міських парків, садів, захисних смуг, насаджень біля автошляхів) є однією із найважливіших проблем сучасного мегаполісу. Адже рослинність як середовище відновлююча система, забезпечує комфортність умов проживання людей у місті, регулює газовий склад повітря та ступінь його забрудненості, знижує шумовий фактор та є джерелом естетичного відпочинку людини [1, 2, 3].

Атмосферне та ґрунтове забруднення промислових міст має безпосередній вплив на рослини, що може виявлятися у різноманітних формах: видових, генетичних змінах, у формі прямого пошкодження різних органів рослин тощо. У рослин, що підлягають техногенному впливу, в зеленій масі зменшується кількість хлорофілу, послаблюється газообмін, ускладнюються процеси дихання та асиміляції, відмічається гальмування ростових процесів, що особливо помітно у рослин, які зростають в селітебних мікрорайонах [1, 3].

Загалом, у зв'язку зі зростанням темпів урбанізації якість життя у великих містах все більше визначається ступенем збереження елементів зеленого благоустрою, зокрема деревно-чагарникових насаджень. Як наслідок дослідження флористичного складу деревних видів в озелененні житлових масивів промислових міст є дуже актуальною проблемою. Тому вона й була обрана темою наших досліджень.

Мета роботи – дослідити флористичний склад деревних видів в озелененні житлового масиву «Макулан» (Військове містечко-35 та Всебратьське 2.).

Об'єкти та методи дослідження: об'єктами дослідження були обрані насадження загального та обмеженого користування: територія старої та нової будівлі КЗШ № 85, будинок культури «Армії слава», торгівельно-громадський центр «Україна» та прибудинкова територія буд. № 16.

Флористичний склад деревних видів установлений методом маршрутних досліджень за морфологічними ознаками. В камеральних умовах назву рослин уточнювали за визначниками та довідниками [3, 4]. Назви рослин наведені за С.К. Черепановим [5].

Результати та їх обговорення. В наш час спостерігаються чітко виражені тенденції підвищення містобудівельної ролі зеленого облаштування промислових міст та житлових масивів. Деревні рослини відіграючи значну роль у формуванні мікроклімату житлових масивів є дуже поширені в озелененні. Естетичне і емоційне значення деревних насаджень обумовлене можливістю з їхньою допомогою чергувати враження від навколишнього простору, вводити в урбанізоване середовище природні елементи. Неопіненна рекреаційна функція дерев та чагарників насаджень в умовах інтенсифікації промислової діяльності людини, прискорення темпу міського життя і виникнення психологічних перевантажень з одночасним зниженням фізичних навантажень в містах. За даними наукових публікацій в зелених насадженнях житлових масивів виявлено від 15 до 20 видів рослин (в середньому) [1, 2, 4].

Результати досліджень флористичного складу дерев видів в озелененні житлових масивів «Всебратьське 2» та «Військове містечко-35» наведені в таблиці.

Аналіз отриманих результатів показав, що в межах житлового масиву «Макулан» зростають 15 видів деревних рослин, які відносяться до 12 родів та 8 родин. При цьому основу видового складу становлять Покритонасінні (*Magnoliophyta*) – 13 видів, 86,6 %. В той час як Голонасінні (*Pinophyta*) представлені лише двома видами.

Пануючими родинами є Розоцвіті (*Rosaceae*) (три види), Вербові (*Salicaceae*) (три види) та Кленові (*Sapindaceae*) (два види). Більшість родів характеризується наявністю лише одного виду. Виключенням є роди Ялина (*Picea*), Тополя (*Populus*), Клен (*Acer*), які містять по два види. Види деревних рослин характеризують різноманітність поширення в межах дослідних ділянок. Найбільш поширеними видами є Ялина канадська (*Picea canadensis*), Каштан кінський (*Aesculus hippocastanum*). Вони зустрічаються на чотирьох дослідних ділянках з п'яти вивчених. Береза повисла (*Betula pendula*) та Клен ясенolistний (*Acer negundo*) зустрічаються на трьох дослідних ділянках з п'яти досліджуваних. Дослідні ділянки характеризуються різноманітною насиченістю видів.

Так, встановлено, що найбільша кількість видів в межах житлового масиву «Військове містечко-35» виявлено на території пришкільної ділянки старого корпусу КЗШ № 85. Також слід зазначити, що в межах ділянки № IV (новий корпус КЗШ № 85), житловий масив «Всебратьське 2», зростають шість видів деревних рослин. Формування деревних насаджень на цій території формувалося в середині 90-х років минулого століття, який характеризувався за часів економічної скрути. На інших ділянках зростають лише 4-5 видів деревних рослин.

Таблиця. Флористичний склад деревних видів в озелененні житлових масивів Всебратьське 2 та Військове містечко-35 (м. Кривий Ріг, Дніпропетровської обл.)

Родина	Рід	Вид	Дослідні ділянки				
			I	II	III	IV	V
Відділ Голонасінні <i>Pinophyta</i>							
Соснові <i>Pinaceae</i>	Ялина <i>Picea</i>	Ялина канадська <i>Picea canadensis</i>	+	+	+	+	-
		Ялина колоча <i>Picea pungens</i>	-	-	+	+	-
Відділ Покритонасінні <i>Magnoliophyta</i>							
Мальвові <i>Malvaceae</i>	Лина <i>Tilia</i>	Липа сердцелиста <i>Tilia cordata</i>	-	-	+	-	-
Маслинові <i>Oleaceae</i>	Ясен <i>Fraxinus</i>	Ясен звичайний <i>Fraxinus excelsior</i>	-	-	-	-	+
Горіхові <i>Juglandaceae</i>	Горіх <i>Juglans</i>	Горіх волоський <i>Juglans regia</i>	+	-	-	-	-
Вербові <i>Salicaceae</i>	Верба <i>Salix</i>	Тополя чорна <i>Populus nigra</i>	-	+	-	-	-
	Тополя <i>Populus</i>	Тополя біла <i>Populus alba</i>	+	-	-	-	+
Березові <i>Betulaceae</i>	Береза <i>Betula</i>	Береза повисла <i>Betula pendula</i>	+	-	-	+	+
Сапіндові <i>Sapindaceae</i>	Гіркокоштан <i>Aesculus</i>	Каштан кінський <i>Aesculus hippocastanum</i>	+	+	+	+	-
	Клен <i>Acer</i>	Клен ясенolistний <i>Acer negundo</i>	+	-	-	+	+
		Клен звичайний <i>Acer platanoides</i>	+	+	-	-	-
Розовцвіті <i>Rosaceae</i>	Горобина <i>Sorbus</i>	Горобина домашня <i>Sorbus domestica</i>	-	-	+	-	-
	Слива <i>Prunus</i>	Абрикоса <i>Prunus armeniaca</i>	+	-	-	-	-
	Груша <i>Pyrus</i>	Груша лісова <i>Pyrus pyraeaster</i>					-

Примітка: I – старий корпус КЗП № 85; II – будинок культури «Армія слава»; III – торгівельно-громадський центр «Україна»; IV – новий корпус КЗП № 85; V – прибудинкова територія буд. № 16.

Загалом в межах житлових масивів «Всебратьське 2» та «Військове містечко-35» зростає незначна кількість деревних видів. На нашу думку це зумовлено часом будівництва та формування насаджень житлового містечка. За архівними даними будівництво розпочалось 1991 року та завершено 1994 року. В цей час в зв'язку з відсутності достатньої кількості коптів дуже мало уваги приділилось озелененню благоустрою.

Аналіз сучасного флористичного складу та наукові досягнення сьогодення дозволяють нам запропонувати перелік видів перспективних для озеленення. Серед Голонасінних доцільно створити насадження з участю Сосни кримської (*Pinus nigra ssp. pallasiana*), Туї західної (*Thuja occidentalis*), Плоскогілочника східного (*Thuja orientalis*). Серед Покритонасінних доцільно збагатити насадження такими видами: Яблуня домашня (*Malus domestica*), Шовковиця біла (*Morus alba*), Шовковиця чорна (*Morus nigra*), В'яз гладкий (*Ulmus laevis*), Алича (*Prunus divaricata*), Слива домашня (*Prunus domestica*), Вільха чорна (*Ahus glutinosa*).

Висновки. Флористичний склад деревних видів досліджуваних ділянок житлового масиву «Макулан» («Всебратське 2» та «Військове містечко-35») представлений п'ятнадцятьма видами, які відносяться до дванадцяти родів та дев'яти родин. Дослідні ділянки характеризувалися незначною насиченістю видами деревних рослин (в більшості випадків від чотирьох до шести видів). В майбутньому доцільно збагатити видовий склад за рахунок інтродукції та насадження деревних видів притаманних для помірної зони. В подальших дослідженнях доцільно вивчити флористичний склад чагарників, а також дослідити декоративність та життєвість деревно-чагарникових видів.

Висловлюю щиро подяку доценту кафедри ботаніки та екології Криворізького педагогічного інституту ДВНЗ «КНУ» Савосько В.М. за наукове-методичне керівництво.

Список використаної літератури

1. Горохов В.А. Городское зеленое строительство / В.А. Горохов. – М.: Стройиздат, 2005. – 229 с.
2. Кучерявий В.П. Озеленення населених місць / В.П. Кучерявий: підруч. – Вид. 2-ге. – Львів: Світ, 2008. – 456 с.
3. Озеленение населенных мест: справочник / В.И. Ерохина, Г.П. Жеребцова, Т.И. Вольфтруб и др. / под ред. В.И. Ерохиной. – М.: Стройиздат, 1987. – 480 с.
4. Определитель высших растений Украины /под ред. Ю.Н. Прокудин, Д.Н. Доброчаева, Б.В. Заверуха.– К.: Наук думка, 1987. – 545 с.
5. Черепанов С.К. Сосудистые растения России и сопредельных государств (в пределах бывшего СССР) / С.К. Черепанов. – Спб.: Мир и семья, 1995. – 992 с.